



Trumpin perintö: Syvenevä autokratisaatio

Maria Annala

Vuonna 2020 Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump aloitti ennennäkemättömän vaalivilppikampanjan varmistukseksi itselleen toisen virkakauden vaalituloksesta riippumatta. Tässä artikkelissa esittelen uuden mallin, joka kuvaa hänen vaalivilppikampanjaansa. Trump käytti vaalivilppiin seitsemää eri menetelmää: 1) disinformaatio, 2) äänestämisen vaikeuttaminen, 3) uhkailu ja väkivalta, 4) puolueen sisäinen painostaminen, 5) hyökkäykset valtion instituutioita vastaan, 6) demokratian normien rikkominen ja 7) ehdokkaan ja ulkovaltojen väliseen salaliittoon pyrkiminen. Mukana oli tunnettuja vaalivilppikeinoja, autoritääristen valtionpäämiesten viime aikoina suosimia menetelmiä ja ulkovaltojen vaaleihin sekaantuvien autokratioiden vaalivilppikonsteja. Vuonna 2021 republikaanipuolue on jatkanut samoja vaalivilppikeinojen käyttämistä valmistautuessaan tuleviin vaaleihin. Puolueen toiminnan seurauksena Trumpin mallin mukaisella vaalivilpillä on selvästi aiempaa paremmat onnistumisen mahdollisuudet. Tämä syventää Yhdysvaltojen autokratisaatiota eli maan demokratian muuttumista autokraattisempaan suuntaan. Trumpin vaalivilppikampanjalla ja republikaanipuolueen päätöksellä tukea hänen epädemokraattisia toimiaan on kauaskantoiset seuraukset Yhdysvaltojen sisäpolitiikalle ja sen myötä myös maan kansainväliselle asemalle ja koko kansainväliselle maailmanjärjestykselle.

Avainsanat: autokratisaatio, presidentti, vaalivilppi, vaalit, Yhdysvallat

Johdanto

Demokratia on Adam Przeworskin (1991, 10) määritelmän mukaan järjestelmä, jossa puolueet häviävät vaaleja. Moni on todennut tämän yksinkertaistetun määritelmän riittämättömäksi (esim. Ginsburg & Huq 2018, 33–34), mutta tuskin kukaan voi väittää sitä virheelliseksi. Puolueiden ja ehdokkaiden valmius hyväksyä vaalitappionsa on kiistatta demokratian elinehto, ja Przeworskin esittämä ajatus on jossakin muodossa mukana myös kattavammissa demokratian ja liberaalin demokratian määritelmässä kuten Robert A. Dahlin (1971, 3) tunnetussa määritelmässä.

Yhdysvaltojen viimeaikaiset tapahtumat ovat kuitenkin osoittaneet, ettei poliitikkojen ja puolueiden valmiutta hyväksyä häviönsä pidä ottaa annettuna edes kaikkein vakiintuneimmissa, pitkäikäisimmissä demokratioissa. Donald Trump käytti istuvan presidentin arvoaltaansa kyseenalaistaakseen vaalitappionsa ja pyrki kumoamaan vaalituloksen vetoamalla perusteettomiin vilppiväitteisiin. Hän horjutti yhdysvaltalaisen uskoa maansa vaalien oikeudenmukaisuuteen ja murensi näin Yhdysvaltojen demokratian perusteita.

Trumpin pyrkimyksillä on merkitystä myös kansainvälisen politiikan ja Suomen kannalta, sillä demokratian lippulaivan lipuminen vähemmän demokraattiseen suuntaan tietää entistä suurempia hankaluuksia demokratia-aatteelle kaikkialla maailmassa ja antaa autokraattisille valtioille lisää aseita taistelussa demokratiaa vastaan. Lisäksi Trumpin toimilla on ollut merkittäviä vaikutuksia Yhdysvaltojen sisäpolitiikkaan, jolla taas historia on osoittanut olevan suoria vaikutuksia maan ulkopolitiikkaan (Pursiainen & Forsberg 2015, 324).

Tässä artikkelissa pyrin vastaamaan kolmeen kysymykseen: 1) Mitä keinoja Trump käytti vuoden 2020 vaalien yhteydessä kumotakseen vaalitappionsa, ja mitä näistä keinoista tiedetään? 2) Miten Trumpin toiminta on vaikuttanut republikaanipuolueeseen? 3) Millainen Yhdysvaltojen kansainvälinen asema on Trumpin kauden ja Joe Bidenin kauden ensimmäisten kahdeksan kuukauden jäljiltä?

Artikkelin rakenne on seuraavanlainen: Luvussa kaksi avaan aiempaa tutkimusta vaalivilpistä ja määrittelen käsitteitä tämän tutkimuksen tarpeisiin. Kolmannessa luvussa kerron taustatietoja Yhdysvaltojen demokratian tilasta ennen vuoden 2020 vaaleja. Luvussa neljä esittelen uuden mallin, jolla kuvaan Trumpin vaalivilppikampanjaa vaalien edellä, aikana ja jälkeen. Viidennessä luvussa analysoin vaalivilppimallini avulla republikaanipuolueen toimintaa vuonna 2021, ja kuudennessa luvussa pohdin Yhdysvaltojen kansainvälistä asemaa. Luvussa seitsemän esitän johtopäätöksiä.

Vaalivilppi merkinä autokratisaatiosta

Vaalivilpille ei ole tiedeyhteisössä yhtä yhteisesti hyväksyttyä määritelmää. Fabrice Lehoucqin (2003, 233) tunnetun määritelmän mukaan vaalivilppiä (engl. *electoral fraud*) ovat salaiset (*clandestine*) yritykset muokata vaalituloksia. Tällainen määritelmä on kuitenkin ongelmallinen, sillä kaikki vaalivilppi ei tapahdu salassa: esimerkiksi Azerbaidžanin vuoden 2013 vaalien lopulliset tulokset julkistettiin virallisessa vaalikännykkäsovelluksessa jo ennen vaalihuoneistojen avautumista (Cheeseman & Klaas 2018, 1). Tässä tutkimuksessa käytän Nic Cheesemanin ja Brian Klaasin (mt., 6) tuoreempaa ja kattavampaa vaalivilpin määritelmää, jonka mukaan vaalivilpissä (engl. *election rigging*) on kyse epälegitiimistä (*illegitimate*) ja epädemokraattisesta tavasta vääristää pelikenttää selkeästi yhden puolueen tai ehdokkaan eduksi toisten kustannuksella.

Vaalivilpin tutkiminen on yksi tapa tutkia autokratisaatiota (engl. *autocratization*), jonka määrittelen tässä tutkimuksessa Elina Sinkkosen (2021) esittämiin ajatuksiin nojautuen demokratian muuttumiseksi autokraattisemmaksi tai autokratian autokraattisuuden syvenemiseksi. En siis tarkoita Andrea Cassanin ja Luca Tominin (2019, 1) tavoin autokratisaatiolla pelkästään siirtymää, jossa demokratia muuttuu autokratiaksi, vaan katson Anna Lührmannin ja Staffan Lindbergin (2019) lailla myös yksittäiset autokratian suuntaan otetut askelet autokratisaatioksi, vaikka maa täyttäisi niiden ottamisen jälkeen edelleen demokratian kriteerit. Vaalien oikeudenmukaisuuden vaarantuminen vaalivilpin vuoksi on yksi merkittävä askel demokratian autokratisoitumisen tiellä, sillä vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit ovat yksi nykyaikaisten demokratioiden määrittävistä piirteistä (Levitsky & Way 2002, 53), kun taas kaikkia autokratioita yhdistää ainoastaan vapaiden ja aidosti kilpailukykyisten vaalien puuttuminen (Sinkkonen 2021).

Vielä viime vuosituhanella vaalivilpin tutkiminen oli harvinaista (Lehoucq 2003, 233). Sittemmin autoritääristen valtioiden paineet vaalien järjestämiseen ovat kuitenkin kasvaneet, mistä on seurannut, että maailmassa sekä järjestetään aiempaa enemmän vaaleja että harjoitetaan aiempaa enemmän vaalivilppiä (Cheeseman & Klaas 2018, 3, 9). Nykyään monien valtioiden koko valtiomuodon voi katsoa perustuvan vaalivilppiin; tällaista poliittista järjestelmää

kutsutaan vaaleihin perustuvaksi autoritarismiksi (engl. *electoral authoritarianism*) (Schedler 2006) tai joskus myös kilpailuun perustuvaksi autoritarismiksi (*competitive authoritarianism*) (Levitsky & Way 2002). Vaalivilpin tutkiminen onkin viime vuosina yleistynyt. Kymmenen viime vuoden aikana aihetta on tutkittu muun muassa vaalivilpin syiden ja seurausten näkökulmasta sekä sen kannalta, miten vaalivilpistä kiinni jääminen vaikuttaa valtionpäämiehen legitimitettiin (ks. esim. Simpson 2013; Bishop & Hoeffler 2016; Schuler ym. 2013; Reuter & Szakonyi 2020). Erilaisia vaalivilppikeinoja kattavasti erittelevät tai mallintavat tutkimukset ja kirjat ovat silti edelleen harvassa (Cheeseman & Klaas 2018, 7).

Vaalivilpin tutkimista vaikeuttaa se, että vilppiä tehdään usein salassa, eivätkä vilpistä julkisesti kertovat lähteet läheskään aina ole puolueettomia, vaan vilppisyytöksiä saattaa esittää esimerkiksi vaalit hävinnyt puolue. Vilppiä voidaan kuitenkin tutkia esimerkiksi vaalitarkkailijoiden raporttien, puolueiden tekemien valitusten tai sanomalehtitekstien pohjalta sekä kysely- tai haastattelututkimuksin. (Lehoucq 2003, 233–236.) Nykyään tutkijoiden käytössä on myös vaalien laatua arvioivia kansainvälisiä tietokantoja kuten *Electoral Integrity Projectin Perceptions of Electoral Integrity* (PEI) ja *National Elections across Democracy and Autocracy* (NELDA).

Yhdysvaltojen tapauksessa uutistekstit ovat erinomainen lähde vaalien oikeudenmukaisuuden vaarantumisen tutkimiseen, koska Yhdysvalloissa on perustuslain ensimmäisessä lisäyksessä turvattu lehdistönvapaus ja siellä tehdään runsailla resursseilla laadukasta journalismia, joka pyrkii aktiivisesti paljastamaan hyökkäykset demokratiaa vastaan. Suurilla uutistoimituksilla lähdeverkostoinen on erinomaiset mahdollisuudet hankkia tietoa valtaapitävien epädemokraattisista toimista.

Tässä artikkelissa esittelemäni uusi vaalivilppimalli on alun perin luonnosteltu seuraamalla yhdysvaltalaisia uutissivustoja säännöllisesti ennen vaaleja, niiden aikana ja niiden jälkeen. Tämän jälkeen olen koostanut varsinaisen tutkimusaineiston *Washington Postin* painetun sanomalehden arkistosta haulla, joka sisältää ajalta 1.4.2020–20.1.2021 kaikki uutisiksi luokitellut artikkelit, joissa mainitaan Trump ja lisäksi joko vaalit tai äänestäminen. Tarkasteluvälin aloituspäivä perustuu Yochai Benklerin ja kumppaneiden (2020) tutkimukseen Trumpin disinformaatiokampanjasta, jonka he ovat todenneet alkaneen huhtikuussa 2020. Viimeiseksi tarkastelupäiväksi valitsin Trumpin presidenttikauden viimeisen päivän, jonka jälkeen hän ei enää voinut jatkaa Valkoisen talon arvovalan käyttämistä vaalivilppikampanjansa jatkamiseen. Aineistossa olevat 3750 uutista on käyty läpi otsikkotasolla ja niistä on poimittu 853 juttua, jotka otsikon perusteella vaikuttivat liittyvän tutkimuskysymyksiini. Lähemmän tarkastelun perusteella aineistoon jäi jäljelle 649 juttua, jotka kuvasivat samat ilmiöt, jotka olin alun perin havainnut seuratakseni päivittäisiä uutisia tapahtumien edetessä. Lopuksi olen vielä täydentänyt aineistoani myöhemmin julkisuuteen tulleilla tiedoilla kuten Senaatin oikeusasiain valiokunnan tutkimusraportilla.

Yksi suuri sanomalehti riittää kattavan aineiston koostamiseen, sillä journalistiseen kulttuuriin kuuluu, että uutistoimituksessa tartutaan heti kilpailijoiden esiin nostamiin tärkeisiin aiheisiin joko siteeraten tai omalla jatkojutulla. Painetun sanomalehden juttuihin keskittyminen oli tarpeen aineiston rajaamiseksi ja perusteltua siksi, että siinä missä verkossa julkaistaan päivän aikana lukuisia versioita samasta uutisesta, painettuun lehteen kootaan kaikki keskeiset tiedot.

Yhdysvaltojen autokratisaatio ennen vuoden 2020 vaaleja

Vuonna 2016 Yhdysvallat valitsi maan korkeimpaan virkaan politiikan ulkopuolisen tulokkaan, joka vastusti avoimesti poliittista eliittiä eikä kunnioittanut demokratian perinteitä. Donald Trumpin vaalivoitto ja hänen presidenttikautensa muuttivat dramaattisesti maan asemaa paitsi maailmassa myös demokratiatutkimuksessa. Yhdysvallat oli ollut 1900-luvulla vakaan perustuslaillisen demokratian mallimaa, joka pyrki edistämään demokratian asiaa kaikkialla maailmassa (Graber ym. 2018, 5). Vuoden 2016 jälkeen se kuitenkin mainittiin usein autokratisaatiota käsittelevissä artikkeleissa samassa asiayhteydessä kuin Turkki, Venezuela, Unkari tai Puola (esim. Graber ym. 2018, 1; Mounk 2020, 23; Maerz ym. 2020).

Yhdysvaltojen demokratian ahdingosta oli kuitenkin nähty selviä varoitusmerkkejä jo kauan ennen kuin Trump astui virkaan tammikuussa 2017. Yksi selkeä huolenaihe oli syvä puoluepoliittinen kahtiajako. 2010-luvulla poliittisen eliitin kahtiajako oli syvimmillään siten sisällissodan (Hare & Poole 2014, 411). Tilanne oli ajanut maan hallinnon lähes umpikujaan ja herättänyt kysymyksen, kestivätkö molemmat puolueet yhä sen demokratian perusajatuksen, että ajoittaiset vaalitappiot kuuluvat asiaan (Elkins 2018, 59). Kahtia jakautuminen ei sinällään ollut uutta Yhdysvaltojen politiikassa, sillä maassa on sen perustamisesta lähtien käytetty enemmistövaalitapaa, josta tyypillisesti seuraa poliitikkojen jakaantuminen kahteen suureen puolueeseen. 1930-luvun lopulta 1980-luvun alkupuolelle saakka maassa oli kuitenkin ollut käytännössä kolmipuoluejärjestelmä, koska demokraattipuolueen sisäinen jakolinja pohjoisen ja etelän demokraatteihin oli jyrkkä, ja republikaanit löysivät ajoittain yhteisen sävelen pohjoisen demokraattien ja ajoittain etelän demokraattien kanssa. (Poole 2008, 41–42.) Nykyisen kahtiajaon siemenet kylvettiin 1960-luvulla, kun kansalaisoikeuslaki hyväksyttiin, maahanmuuttopolitiikkaa muutettiin avoimemmaksi, naisasialiike haastoi perinteisen patriarkaattisen perheajattelun ja suhtautuminen seksuaalisuuteen muuttui aiempaa vapaamielisemmäksi. Näiden muutosten ja niiden aiheuttamien reaktioiden seurauksena poliitikot alkoivat vähitellen jakaantua uudelleen niin, että etelän demokraatit siirtyivät republikaanipuolueeseen, ja republikaaneista tuli valkoisten ja etnistä tasa-arvoa vastustavien sekä kristillisten arvokonservatiivien puolue ja demokraateista etnisten vähemmistöjen ja arvoliberaalien puolue. Samalla poliittisen eliitin kannat poliittisiin asiakysymyksiin eriytyivät eriytymistään. (Benkler ym. 2018, 229–300, 308–309.)

Poliitikkojen näkemyserojen jyrkkemisen lisäksi Yhdysvaltojen demokratiaa uhkasi jo ennen vuoden 2016 vaalikamppailua kansan affektiivinen polarisaatio (engl. *affective polarization*) eli tunnepohjainen kahtiajako. Vuonna 2014 jommankumman suuren puolueen kannattajaksi identifioituvien yhdysvaltalaisien näkemykset vastakkaisesta puolueesta olivat kielteisempiä kuin koskaan aikaisemmin sitten vuoden 1992, jolloin tutkimuskeskus Pew ensi kertaa tutki asiaa (Pew Research Center 2014). Vuonna 2016 tilanne oli heikentynyt entisestään, ja merkittävä osa kummankin puolueen kannattajista sanoi toisen puolueen herättävän heissä vihaisuutta ja pelkoa. Kielteisyyttä ei kohdistunut pelkästään vastakkaiseen puolueeseen vaan myös sen kannattajiin, joita huomattavan monet vastaajat kuvailivat ahdasmielisiksi, moraalittomiksi, epärehellisiksi tai laiskoiksi (Pew Research Center 2016).

Pahaenteistä oli myös se, että valtionhallinto oli menettänyt kansan luottamuksen. Syksyllä 2001 luottamus oli kohtalaisen korkealla syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jäljiltä, ja tuolloin lähes puolet amerikkalaisista sanoi luottavansa siihen, että pääkaupungin päättäjät toimisivat oikein lähes aina tai suuren osan ajasta (Pew Research Center 2017). Tämän jälkeen luottamusta kuitenkin todennäköisesti söivät ainakin Irakin sota, vuoden 2008 talouskriisi ja taloudellisen eriarvoisuuden kasvu (Balkin 2018, 18). Vuonna 2015 luottamuspula oli äitynyt jo niin pahaksi, että Economist Intelligence Unit alensi Democracy Index -listauksessaan Yhdysvallat ”täydestä demokratiasta” ”puutteelliseksi demokratiaksi” (Economist Intelligence Unit 2016, 44). Vuoden 2016 vaalien aikaan enää alle 20 prosenttia amerikkalaisista luotti valtakunnanpoliitikkoihin (Pew Research Center 2017).

Myöskään vaalit eivät herättäneet kansalaisissa luottamusta. Vuoden 2000 äärimmäisen tiukka vaalitaistelu oli osoittanut, että Yhdysvaltojen epäammattimaisessa ja äärimmäisen hajautetussa vaalijärjestelmässä paikallistason ongelmat vaalien järjestämisessä saattoivat vaikuttaa jopa presidentinvaalien lopputulokseen (Hasen 2020, luku 2, 3–4; Norris 2017, luku 1, 10). Vuodesta 2012 lähtien yli puolet yhdysvaltalaisista oli vuosittain ilmaissut Gallupin kyselyssä epäilevänsä maansa vaalien rehellisyyttä. Vuonna 2016 epäluottamus oli huipussaan 69 prosentissa – jo ennen kuin Trump oli väittänyt sen vuoden vaaleja vilpillisiksi ja ennen kuin epäilyt Venäjän vaalihäirinnästä olivat tulleet kansalaisten tietoon. (Reinhart 2020.)

Uuden vuosituhaten alkumetreillä koko demokraattisen valtiomuodon arvostus oli heikentynyt Yhdysvalloissa huomattavasti. Vuonna 2011 tehdyssä kyselyssä 24 prosenttia nuorista yhdysvaltalaisista sanoi demokratian olevan ”huono” tai ”erittäin huono” järjestelmä maan hallitsemiseen, mikä oli huomattavan suuri osuus verrattuna samaan ikäryhmään aiemmissa kyselyissä. Jopa ajatus sotilasvallasta demokratian sijaan oli alkanut saada Yhdysvalloissa aiempaa enemmän kannatusta. (Foa & Mounk 2016, 8; 2017, 4.)

Yhdysvaltojen autokratisaatiokehitys näkyi myös demokratian tilaa kartoittavan V-Demin luokituksissa. Yhdysvaltojen arvosana asteikolla nollasta yhteen putosi vuosina 2006–2016 0,84:stä 0,78:aan, ja samalla maa putosi 52:n demokratiaksi luokitellun maan listalla 12. sijalta 17:nneksi (Mechkova ym. 2017, 165).

Autokratisaatio jatkui Trumpin astuttua virkaan. Hän väitti miljoonien ihmisten äänestäneen laittomasti ja kantoi julkisesti kaunaa oikeusministeriään kohtaan siitä, että tämä asetti lakien noudattamisen presidentin etujen ajamisen edelle. Hän hyökkäsi jatkuvasti vapaata tiedonvälitystä vastaan muun muassa leimaamalla kaikki hänelle epäedulliset uutiset valeuutisiksi ja perumalla Valkoisen talon asioita seuraavien toimittajien kulkulupia kostoksi kriittisestä journalismista. Hänen tulenarat kommenttinsa muun muassa tummaihoisista mielenosoittajista, muslimimaahanmuuttajista, meksikolaisista ja naispoliitikoista syvensivät entisestään kansan kahtiajakoa. Vuonna 2019 republikaanien ja demokraattien kannattajien näkemykset vastakkaisen puolueen edustajista olivat vielä kielteisemmät kuin Pewin edellisessä mielipidemittauksessa vuonna 2016 (Pew Research Center 2019).

Trumpin ensimmäinen virkasyyte vuonna 2019 pahensi puoluepoliittista vihamielisyyttä. Monien republikaanien äänestäjien silmissä virkasyyte oli demokraattipuolueen yritys kaapata valta vaalien voittajalta omiin käsiinsä, mikä sai heidät ajattelemaan, etteivät heidän

poliittiset vastustajansa kunnioita demokratiaa. Monet demokraattipuolueen äänestäjät sen sijaan pitivät Trumpin saamaa vapauttavaa tuomiota merkkinä siitä, että republikaanipuolue oli poliittisen hyödyn tavoittelussaan jopa valmis nostamaan presidentin lain yläpuolelle.

Trumpin kahden edeltäjän aikana kansalaisten luottamusta valtionhallintoon olivat murentaneet Irakin sota ja vuoden 2008 taluskriisi. Jack Balkin kutsuu molempia hallintokatastrofeiksi eli ”kansalaisia edustavien poliitikkojen päätöksenteossa tekemiksi vakaviksi virheiksi”, joiden seurauksena kansalaiset kokevat, että heidän johtajansa ovat epäpäteviä ja epäluotettavia eivätkä edusta kansalaisia ja että heidän johtajansa ovat hylänneet heidät ja ajattelevat vain itseään eivätkä kansalaisia, jota edustavat” (Balkin 2018, 18). Trump aiheutti seuraavan hallintokatastrofin suhtautumisellaan covid19-pandemiaan.

Tässä lähtötilanteessa Yhdysvallat valmistautui äänestämään vuoden 2020 presidentinvaaleissa.

Trumpin vaalivilpin mallinnus

Trump, hänen vaalikampanjansa ja republikaanipuolue käyttivät seitsemää erilaista vaalivilpiketeinao yrittäessään varmistaa Trumpille toisen kauden vallassa äänestäjien tahdosta riippumatta:

1. Disinformaatio
2. Äänestämisen tukahduttaminen
3. Uhkailu ja väkivalta
4. Puolueen sisäinen painostus
5. Valtion instituutioita vastaan hyökkääminen
6. Demokraattisten normien rikkominen
7. Pyrkimys salaliittoon yhden tai useamman vieraan vallan kanssa

Mukana oli a) vanhoja, tuttuja vaalivilppiketeinoja, jotka ovat yleisesti käytössä eri puolilla maailmaa (1, 2 ja 3) (Cheeseman & Klaas 2018, 43–49, 93–114, 127–128), b) nykyaikaisten autoritääristen johtajien suosimia keinoja (4 ja 5) (Bermeo 2016, 10–11) ja menetelmiä, joilla epädemokraattiset valtiot ovat viime vuosina häirinneet demokraattisten maiden vaaleja (1 ja 7) (Aaltola 2021, 135–137).

Aiemmissä tutkimuksissa esitellyt vaalivilppimallit (esim. Cheeseman & Klaas 2018, 6–7; Schedler 2002, 36–50; Calingaert 2006, 138–151) eivät sovellu erityisen hyvin kuvaamaan Trumpin vaalivilppikampanjaa. Se ei yllätä, sillä Trump oli ensimmäinen istuva valtionpäämies, joka pyrki näin laajamittaiseen vaalivilppiin 2000-luvulla pitkäikäisessä länsimaisessa demokratiassa.

Esimerkiksi Andreas Schedlerin (2002, 36–50) teoriavetoinen vaalivilppimalli ei ota huomioon disinformaation käyttöä, salaliittopyrkimyksiä vieraiden valtojen kanssa, hyökkäyksiä valtion instituutioita vastaan tai demokratian normeista irtisanoutumista. Daniel Calingaertin (2006, 140–143) malli puolestaan on aivan liian yleisluontoinen tämän tutkimuksen tarpeisiin, sillä lähes kaikki Trumpin toimet voidaan niputtaa kyseisen mallin kategoriaan

vaalikilpailun vääristäminen. Nic Cheesemanin ja Brian Klaasin (2018) käytännön havaintoihin perustuva kirja vaalivilpistä kuvailee lähes kaikki Trumpin käyttämät työkalut, mutta koska he pyrkivät kuvaamaan kattavasti maailmanlaajuisen vaalivilppityökalupakin, heidän luokittelunsa ovat yleisluontoisempia kuin tässä artikkelissa esittelemäni malli.

Disinformaatio

Disinformaatio on yleinen työkalu sekä kotimaisessa (Cheeseman & Klaas 2018, 127–128) että ulkomaisessa (Aaltola 2021, 135–137) vaalihäirinnässä. Yhdysvalloissa sitä on käytetty demokratian alkuajoista saakka (Mansky 2018). Trump vei käytännön uudelle tasolle mittavalla disinformaatiokampanjalla, joka alkoi kuukausia ennen vaalipäivää ja muuttui vaalipäivän iltana suorastaan röyhkeäksi.

Vaaleja edeltäneiden kuukausien aikana Trump toisteli kymmeniä kertoja perustetonta väitettä, jonka mukaan postiaänestyksen laajentaminen koronaviruspandemian vuoksi johtaisi laajamittaiseen vaalivilppiin (Benkler ym. 2020; *Washington Post* 2020). Vaali-iltana ja vaalien jälkeen Trump väitti toistuvasti, että hänen vastaehdokkaansa Joe Biden oli voittanut vaalit vilpillisesti ja että hän itse oli todellinen voittaja. Trump ja hänen liittolaisensa levittivät disinformaatiota vaaleista sosiaalisessa mediassa ja lehdistötilaisuuksissa. He väittivät muun muassa, että kuolleiden amerikkalaisten nimissä olisi annettu kymmeniä tuhansia ääniä (Trump 2020), että äänestyskoneet olisivat postaneet miljoonia Trumpille annettuja ääniä ja että Bidenin voiton taustalla olisi valtakunnallinen tai kansainvälinen salaliitto (C-Span 2020).

Disinformaatiokampanjalla oli vaikutusta Trumpin kannattajiin: Pewin tammikuussa 2021 tekemässä kyselyssä kolme neljäsosaa Trumpin äänestäjistä sanoi hänen voittaneen vaalit ”varmasti” tai ”todennäköisesti”. Trumpin äänestäjistä 70 prosenttia sanoi, että vuoden 2020 vaaleissa oli tapahtunut laajamittaista laitonta äänestämistä ja vaalivilppiä. Bidenin äänestäjät sen sijaan olivat kyselyssä lähes yksimielisiä siitä, että heidän ehdokkaansa oli voittanut eikä laajamittaista vaalivilppiä ollut tapahtunut. (Pew Research Center 2021.)

Äänestämisen tukahduttaminen

Äänestämisen tukahduttaminen (engl. *voter suppression*) on ympäri maailmaa laajalti käytetty vaalivilppikeino, jossa äänestämistä tehdään tietyille ihmisryhmille vaikeaa tai mahdotonta. Yhdysvalloissa tällaisella vaalivilpillä on pitkät perinteet, ja siihen ovat historian saatossa syylistyneet molemmat suuret puolueet. Nyky-Yhdysvalloissa äänestämisen tukahduttamisesta hyötyy kuitenkin nimenomaan republikaanipuolue, joka onkin turvautunut kyseiseen vaalivilppikeinoon vaaleista toiseen (Cheeseman & Klaas 2018; 44–46; Epperly ym. 2020).

Vuoden 2020 vaaleissa äänestämisen tukahduttaminen sai koronaviruspandemian vuoksi erilaisen muodon kuin yleensä: Trump ja hänen puolueensa pyrkivät siihen ensisijaisesti oikeusjuttujen kautta. Ennen vaaleja Trump ja republikaanit nostivat yli 40 oikeusjuttua pandemiaan liittyvistä äänestyskäytännöistä. Kaikissa jutuissa vedottiin vaalivilppiväitteisiin ja useissa pyrittiin vaikeuttamaan äänestämistä esimerkiksi tiukentamalla ennakoäänestysääntöjä tai kieltämällä autosta käsin äänestämisen. Oikeusjutut koskivat lähes yksinomaan alueita, joissa demokraattipuolueella on vahva kannatus. (Ginsberg 2020.)

Vaalien jälkeen oikeustaistelut vain kiihtyivät. Trump ja hänen liittolaisensa nostivat 62 oikeusjuttua kumotakseen vaalituloksen (Cummings ym. 2021). Yksi oikeusjuttu esimerkiksi tähtäsi kaikkien Pennsylvanian postiaänten hylkäämiseen tai osavaltion koko vaalituloksen kumoamiseen, jotta osavaltion poliitikot pääsisivät valitsemaan osavaltionsa valitsijamiehet (Barnes & Viebeck 2020). Tässäkin kyse oli eräänlaisesta äänestämisen tukahduttamisesta, jossa vastapuolta äänestäneiden ääniä pyrittiin mitätöimään jälkikäteen. Yritys ei kuitenkaan onnistunut, sillä ainoastaan yksi, lopputuloksen kannalta epäoleellinen oikeusjuttu ratkaistiin Trumpin eduksi (Finnegan 2020).

Trump sanoi vaali-illan puheessaan vievänsä asian korkeimpaan oikeuteen (*ABC News* 2020). Korkein oikeus ei kuitenkaan ottanut käsittelyyn yhtäkään Trumpin vaalivilppiväiteisiin liittyvää oikeusjuttua, vaikka tapausten käsittely oikeudessa jatkui vielä presidentti Joe Bidenin virkaanastujaisten jälkeenkin (Cummings ym. 2021; Gresko 2021).

Uhkailu ja väkivalta

Eri puolilla maailmaa monet autoritääriset johtajat turvautuvat uhkailuun ja väkivaltaan varmistukseksi itselleen edullisen vaalituloksen (Cheeseman & Klaas 2018, 95–96). Trumpin tapauksessa uhkailu oli hienovaraista, ja on tulkinnanvaraista, missä määrin hän on vastuussa väkivallasta, johon joukko hänen kannattajiaan syyllistyi vaalien jälkeen vallatessaan kongressin Capitol-rakennuksen.

Trumpin ja hänen vastaehdokkaansa Joe Bidenin ensimmäisessä vaaliväittelyssä Trump kehotti äärijärjestö Proud Boysia ”perääntymään ja pysymään valmiudessa”¹ (Nagourney 2020). Hänen valitsemansa sanat olivat Yhdysvaltojen puolustusvoimien käyttämä käsky, joka ohjeistaa joukot odottamaan myöhemmin annettavaa toimintakäskyä (Ingersoll 2014).

Vaalien jälkeen Trump kutsui Twitterissä kannattajiaan pääkaupunkiin ”villiin” mielenosoitukseen² samaan aikaan, kun kongressin oli määrä vahvistaa vaalitulos (Barry & Frenkel 2021). Mielenosoituksessa hän piti puheen, jossa hän kannusti kannattajiaan marssimaan kanssaan kongressin rakennuksen luokse, näyttämään voimansa³ ja ”taistelemaan helvetin kovasti”⁴ (*Associated Press* 2021). Väkijoukko ryntäsi Capitoliin, ja osa käyttäytyi siellä väkivaltaisesti. Yksi rakennusta vartioinut poliisi kuoli ja noin 140 sai vammoja (Schmidt & Broadwater 2021).

Väkivallan uhka ei ole sittemminkään väistynyt: Yhdysvaltojen kotimaan turvallisuuden viraston DHS:n mukaan vääryyden kokemuksista kumpuavan kotimaisen terrorismin vaara on ollut tavallista korkeammalla koko alkuvuoden 2021 eikä tilanne näytä olevan helpottamassa (Department of Homeland Security 2021a; b).

1 “Proud Boys, stand back and stand by.”

2 “Big protest in D.C. on January 6th. Be There. Will Be Wild.”

3 “Now, it is up to Congress to confront this egregious assault on our democracy. And after this, we’re going to walk down, and I’ll be there with you, we’re going to walk down, we’re going to walk down. Anyone you want, but I think right here, we’re going to walk down to the Capitol, and we’re going to cheer on our brave senators and congressmen and women, and we’re probably not going to be cheering so much for some of them. Because you’ll never take back our country with weakness. You have to show strength and you have to be strong.”

4 “We fight like hell. And if you don’t fight like hell, you’re not going to have a country anymore”

Puolueen sisäinen painostus

Puolueen sisäinen painostus oli Trumpin vaalivilppikampanjan omaleimaisin osa. Puolueen sisäistä painostusta ei yleensä mainita vaalivilppiä käsittelevissä teoksissa tai artikkeleissa (esim. Cheeseman & Klaas 2018; Schedler 2002; Calingaert 2006; Saeed ym. 2017) tai vaalien integriteettiä kartoittavissa kyselylomakkeissa (esim. Norris 2020a; Hyde & Marinov 2012).

Autoritääristen maiden nykyisistä johtajista moni on nojannut puolueensa tukeen hyökätessään valtion instituutioita vastaan tiukentaakseen otettaan vallankahvasta (Svolik 2019). On kuitenkin hyvin epätavallista jollei ennennäkemätöntä, että Yhdysvaltojen kaltaisen pitkäkäisen demokratian valtionpäämies painostaa puolueensa jäseniä kiertämään tai rikkomaan lakia muuttaakseen vaalitulosta. Monissa vakiintuneissa demokratioissa tämä ei tosin olisi edes mahdollista; Yhdysvaltojen vaalijärjestelmä on sikäli poikkeuksellinen, että vaaliviranomaiset ovat puoluepoliittisissa viroissa ja siksi tavallista alttiimpia puolueen sisäiselle painostukselle.

Trump oli vaalien jälkeen suoraan yhteydessä useisiin republikaanipuolueen edustajiin, joilla oli mahdollisuus vaikuttaa jonkin ratkaisevan osavaltion vaalitulokseen. Hän esimerkiksi soitti Georgian osavaltion vaaleista vastanneelle virkamiehelle Brad Raffensbergerille tunnin mittaisen puhelun, jonka aikana hän pyysi tätä ”löytämään” vaalituloksen muuttamiseen tarvittavat äänet ja uhkaili rikossyytteellä, mikäli tämä ei tottelisi (Gardner 2020). Varapresidentti Mike Pencen hän yritti saada jättämään vaalituloksen hyväksymättä kongressin istunnossa (Schmidt 2021).

Yhdysvaltojen erittäin syvän puoluepoliittisen kahtiajakautumisen vuoksi Trump olisi hyvin saattanut onnistua painostuksessaan. Milan Svolik (2019) on osoittanut, että poliittisesti polarisoituneessa ilmapiirissa äänestäjät ovat valmiita tinkimään demokraattisista periaatteistaan puoluepoliittisen hyödyn nimissä. Vaikuttaa todennäköiseltä, että sama pätee politiikkoihin, jotka saavat puolueensa menetyksestä suoraa ammatillista hyötyä. Tämä ilmiö saattaa selittää sen, että republikaanipuolue tuki Trumpia tämän presidenttikauden ajan ja tukee tätä edelleen silloinkin, kun Trumpin käytös sotii demokraattisia arvoja vastaan.

Valtion instituutioita vastaan hyökkääminen

Viime vuosina moni valtio on muuttunut aiempaa autokraattisemmaksi sen myötä, että alun perin demokraattisesti valtaan noussut johtaja on turvautunut epädemokraattisiin keinoihin pysyäkseen vallassa. Yksi näiden valtionpäämiesten yleisesti käyttämistä keinoista on hyökätä valtion instituutioita vastaan. (Svolik 2019.)

Trump yritti käyttää Yhdysvaltojen oikeusministeriötä ja kansallisen turvallisuuden viirastoa välikappaleina vaalivilppikampanjassaan. Oikeusministeriön osalta hänen laajamittainen painostusyrityksensä on kuvailtu yksityiskohtaisesti senaatin oikeusasioiden valiokunnan Trumpin toimiin kohdistuvan tutkinnan väliraportissa (Senate Committee on the Judiciary 2021). Turvallisuusviraston osalta Trump ilmoitti itse julkisesti Twitterissä antavansa potkut viraston kyberturvallisuusjohtajalle Christopher Krebsille siksi, että tämän osasto oli todennut vuoden 2020 vaalit Yhdysvaltojen historian turvallisimmiksi (Nakashima & Miroff 2020).

Trumpin epäillään myös pyrkineen sabotoimaan postilaitoksen toimintaa vaikeuttaakseen postitse äänestämistä (Shear ym. 2020). Lisäksi hänen hallintonsa vaikeutti hänen seuraajansa valmistautumista presidenttikauteensa (Naylor 2020).

Demokraattisten normien rikkominen

Demokraattisten normien rikkomista ei yleensä oteta mukaan vaalivilppikeinoja kuvaaviin listoihin tai malleihin (esim. Cheeseman & Klaas 2018; Schedler 2002; Calingaert 2006; Saeed ym. 2017). Se saattaa johtua siitä, että sen enempää hauraiden demokratioiden kuin autokratioidenkaan valtionpäämiehillä ei ole kyseistä keinoa käytettävissään, sillä heidän maissaan ei ole demokraattisia normeja tai normit eivät ole riittävän vakiintuneita.

Trumpin tapauksessa normirikkomukset olivat saumaton osa vaalivilppikokonaisuutta. Hän esimerkiksi kiersi ennen vaaleja toistuvasti kysymyksen, oliko hän sitoutunut rauhanomaiseen vallanvaihtoon, mikäli kärsisi tappion (BBC 2020). Vaalien jälkeen hän ei tunnustanut tappiotaan eikä osallistunut seuraajansa virkaanastujaisiin (Lardieri 2021).

Rauhanomaisen vallanvaihdon perinteillä on suuri symbolinen merkitys. Niiden sivuuttaminen oli Trumpille tehokas keino lietsoa eripuraa ja epäuskoa vaalitulosta kohtaan.

Salaliittoon pyrkiminen vieraan vallan kanssa

Ajatus salaliitosta demokraattisissa vaaleissa ehdolla olevan henkilön ja epädemokraattisen vieraan vallan välillä on ollut viime vuosina esillä ulkomaisesta vaalihäirinnästä puhuttaessa (esim. Aaltola 2021, 136–137). Kolikon kääntöpuoli on, että ei-demokraattisten valtioiden pyrkimykset häiritä demokraattisten valtioiden vaaleja salaliittojen kautta tarjoavat demokraattisten vaalien ehdokkaille mahdollisuuden käyttää tällaista salaliittoa hyväkseen. Lisäksi puhe salaliitosta saattaa innoittaa ehdokkaan etsimään oma-aloitteisesti salaliittokumppaneita.

Trump sai vuonna 2019 ensimmäisen virkasyytteesä puhelusta, jossa hän pyysi Ukrainan presidentiltä Volodymyr Zelenskyiltä apua mahdollisen vastaehdokkaansa Joe Bidenin mustamaalaamiseksi (White House 2019). Hänen kerrotaan myös uhanneen pidättää kongressin Ukrainalle lupaamia avustuksia, jollei Zelenskyi auttaisi häntä (History.com 2020).

Trumpin entinen kansallisen turvallisuuden neuvonantaja John Bolton (2020, luku 16, 10) on kertonut Trumpin pyytäneen vaaliapua myös Kiinan presidentiltä Xi Jinpingiltä. Boltonin mukaan Trump painotti Xille, että Kiina voisi auttaa hänen uudelleenvalintaansa ostamalla Yhdysvalloilta enemmän maataloustuotteita.

Lisäksi on mahdollista, että Trumpin vuoden 2020 vaalikampanjan ja Venäjän välillä oli salaliitto. Trumpin vaalikampanjan keskeinen vaikuttaja, hänen henkilökohtainen asianajajansa Rudy Giuliani levitti Bidenin kannalta vahingollisia väitteitä yhdessä ukrainalaispoliitikko Andrii Derkachin kanssa, joka joutui myöhemmin Trumpin kaudella Yhdysvaltojen valtionvarainministeriön pakotteiden kohteeksi Venäjän agenttina toimimisesta (Lucas 2020).

Republikaanipuolue autokratisaation edistäjänä

Vuoden 2020 vaalit käytiin tilanteessa, jossa republikaanipuolueen suhtautuminen liberaalin demokratian peruseriaatteisiin oli ajautunut kauas muiden länsimaisten demokratioiden valtavirtapuolueiden suhtautumisesta ja alkanut muistuttaa esimerkiksi Espanjan Voxin, Hollan-

nin Vapauspuolueen tai Saksan Vaihtoehto Saksalle -puolueen suhtautumista (Norris 2020b). Sama kehitys jatkui vaalien jälkeen, sillä Trumpin vaalivilppikampanja ei päättynyt presidentti Joe Bidenin astuessa virkaan. Lukuisat merkit viittaavat siihen, että republikaanipuolue on aikeissa turvautua tulevissakin vaaleissa Trumpin esimerkin mukaiseen vaalivilppiin.

Disinformaation levittämistä puolue on jatkanut näkyvästi. Vuoden 2022 välivaaleissa senaattiin tai edustajainhuoneeseen ehdolle asettuneista republikaaneista ainakin kolmasosa on ilmaissut julkisesti tukeaan Trumpin perättömille vaalivilppiväitteille. Osa heistä on nostanut vilppiväitteet keskeiseen osaan vaalikampanjassaan. Osavaltiotason lainsäädäntöelimissä istuvista republikaaneista lähes kuusisataa on tukenut vilppiväitteitä julkisesti. (Gardner 2021.) Myös puolueen äänestäjäkunta näyttää ottaneen väitteet omikseen: lähes puoli vuotta vaalien jälkeen Reutersin ja Ipsosin kyselyssä 56 prosenttia republikaanien äänestäjistä sanoi vaalien olleen vilpilliset ja 53 prosenttia piti Trumpia todellisena presidenttinä (*Ipsos* 2021). Monille republikaanien kannattajille vaalivilppiin uskomisesta on tullut suorastaan identiteettikysymys. *CNN*:n loppukesästä 2021 teettämässä kyselyssä 59 prosenttia republikaaneista ja republikaaneja tukevista sitoutumattomista äänestäjistä sanoi, että Trumpin vuoden 2020 vaalivoittoon uskomisen on heidän mielestään tärkeä osa republikaaniutta (*CNN* 2021). Kaliforniassa syyskuussa 2021 järjestetyt erikoisvaalit kuvernöörin vaihtamisesta antoivat esimakua siitä, minkälaista vaikutusta Trumpin ja republikaanipuolueen vaalivilppiväitteillä voi olla tulevien vuosien vaalikulttuuriin: kun demokraattikuvernööri vaikutti mielipidemittausten perusteella voittavan vaalit, niin Trump kuin johtava republikaaniehdokaskin leimasivat jo ennakkoon nämäkin vaalit vilpillisiksi (Mathesian & Mays 2021).

Äänestämisen vaikeuttamiseen puolue on pyrkinyt aktiivisesti säätämällä uusia lakeja, joiden tarpeellisuutta se on perustellut muun muassa vaalivilppiväitteillä. Vuoden 2021 alusta toukokuun puoliväliin mennessä eri puolilla maata oli jo säädetty 22 uutta äänestämistä rajoittavaa lakia 14:ssä eri osavaltiossa, joista lähes kaikissa valta on republikaaneilla. Niiden lisäksi 61 äänestystä rajoittavaa lakia oli käsiteltyä 18 eri osavaltiossa. Lakialoitteita äänestämisen rajoittamiseksi oli tehty kaiken kaikkiaan nelisensataa. (Brennan Center for Justice 2021.) Lisäksi ainakin yksi vaalivilppiväitteistä kiinni pitävä vuoden 2022 välivaalien republikaaniehdokas on jo ilmaissut suunnittelevansa vuoden 2020 mallin mukaisia oikeusjuttuja ennen vaaleja ja niiden jälkeen (Metz 2021).

Vastavetona demokraattipuolue on pyrkinyt uudistamaan valtakunnallista vaalilainsäädäntöä, mutta tätä kirjoittaessa sen onnistumisen mahdollisuudet vaikuttavat heikoilta. Demokraattienemmistöinen edustajainhuone hyväksyi maaliskuussa 2021 kunnianhimoisen lakipaketin, joka pitää sisällään useita äänestämistä helpottavia kohtia kuten vaatimuksen, että jokaisen osavaltion tulee tarjota ennakköäänestysmahdollisuutta myös virka-aikojen ulkopuolella (Stevenson 2021a). Senaatissa demokraattien hiuksenhieno enemmistö ei kuitenkaan riitä lakipaketin hyväksymiseen, ja republikaanit vastustavat pakettia yhtenä rintamana. Kaiken huipuksi lakiuudistuksella ei ole edes aivan kaikkien demokraattisenaattoreiden tukea. (Stevenson 2021b.)

Väkivallan uhkaa puolueen voidaan katsoa pitäneen yllä suhtautumisellaan Capitolin ryssä, jota puolueen edustajat ovat lausunnoissaan vähätelleet ja kaunistelleet (Itkowitz

2021). Republikaanisenaattorit myös kaatoivat lakiesityksen, jolla kongressi olisi perustanut tutkintakomission selvittämään Capitolin rynnäkön tapahtumia ja antamaan suosituksia siitä, miten Yhdysvaltojen demokratian instituutioita voitaisiin vastaisuudessa suojella kotimaiselta terrorismilta (Nobles ym. 2021; United States 117th Congress 2021). Yksittäiset republikaanipoliitikot ovat antaneet lausuntoja, jotka voidaan tulkita poliittista väkivaltaa tukeviksi (ks. esim. Wang 2021; Detroit News 2021). Väkivallan uhka näkyy konkreettisesti vaalivirkailijoiden elämässä: monet vuoden 2020 vaalien järjestämiseen osallistuneet henkilöt ruohonjuuritason vaalitoimitsijoista osavaltiotason ylimpiin vaalivirkamiehiin ovat saaneet Trumpin kannattajilta viestejä, joissa heitä on uhattu muun muassa hirttämisellä, telotuskompanialla, kidutuksella tai pommi-iskulla (So 2021).

Puolueen sisäistä painostusta ovat harrastaneet vaalien jälkeen sekä Trump että hänen puolueensa. Entinen presidentti on muun muassa pyrkinyt estämään häntä vastaan asettuneiden republikaanien uudelleenvalinnan vuoden 2022 välivaaleissa ja haukkunut kovin sanoin senaatin korkea-arvoisinta republikaanista Mitch McConnelliä (Greenwood 2021). Puolue on valinnut Trumpin miellyttämisen linjan, ja häntä avoimesti kritisoivien republikaanien asema puolueessa on käynyt ahtaaksi. Trumpin jälkimmäisen virkasyytteen puolesta äänestänyt ja häntä toistuvasti kritisoinut edustajainhuoneen jäsen Liz Cheney määrättiin astumaan syrjään edustajainhuoneen republikaaniryhmän kolmanneksi korkeimmalta paikalta, ja muutkin virkasyytettä puoltaneet edustajainhuoneen republikaanit ovat joutuneet rangaistustoimien kohteeksi (Foran 2021). Tulevien vaalien kannalta erityisen huolestuttavaa on, että republikaanit ovat tehneet vaalitoimitsijoiden painostamisesta aiempaa helpompaa säätämällä lakeja, joiden myötä vaalitoimitsija voi saada rikossyytteen, jos hänen katsotaan esimerkiksi estäneen vaalitarkkailijoiden työtä (Kagan 2021).

Instituutioita vastaan hyökkäämistä pohjustavat monien osavaltioiden lainsäädäntöelimien valmistelemat tai jo säätämät lakimuutokset, joiden myötä osavaltioiden poliitikot voisivat aiempaa helpommin sivuuttaa koko vaalituloksen ja ottaa valitsijamiesten valitsemisen omiin käsiinsä. Lakimuutoksilla on myös helpotettu puoluepoliittisesti motivoitujen, epäammattimaisten äänten uudelleenlaskentojen järjestämistä. Tätä kirjoittaessa monet lainsäädäntöprosessit olivat vielä kesken, mutta jo ainakin 24 vaaleja puoluepoliittisempaa uutta lakia 14:ssä eri osavaltiossa oli jo säädetty. (Luvussa ovat mukana myös vaalitoimitsijoiden painostamista helpottavat lait.) (States United Democracy Center ym. 2021a; 2021b.) Suuri vaikutus voi olla myös sillä, että Trumpin vaalivilppiväitteitä näyttävästi tukeneet republikaanit pyrkivät osavaltioissaan vaalien järjestämisestä vastaavaan virkaan (engl. *Secretary of State*) tai muihin vaalien kannalta vaikutusvaltaisiin virkoihin kuten kuvernööriksi (Gardner 2021).

Demokratian normien rikkominen alkoi vaaliasiantuntija Pippa Norrisin (2020b) mukaan republikaanipuolueessa jo ennen Trumpin presidenttiehdokkuutta. Vuonna 2021 se on näkynyt esimerkiksi puolueen suhtautumisessa ensimmäisen kauden edustajainhuoneen jäsenen Marjorie Taylor Greenen. Greene oli ennen ehdolle asettumistaan ilmaissut sosiaalisessa mediassa tukea poliittiselle väkivallalle kuten edustajainhuoneen puhemiehen Nancy Pelosin tappamiselle ja käyttänyt vaalikampanjassaan kuvakoostetta, josta syntyi vaikutelma kolmen edustajainhuoneen demokraattijäsenen uhkaamisesta rynnäkkökiväärillä. Edustajainhuone

eväsi Greeneltä hänen kommenttiensa vuoksi mahdollisuuden työskennellä edustajainhuoneen valiokunnissa, mutta päätös tehtiin lähes yksinomaan demokraattien äänillä, ja jotkut republikaanit moittivat päätöstä painokkaasti. (Morgan 2021.)

Ainoastaan salaliitosta tai salaliittoon pyrkimisestä vieraan vallan edustajien kanssa ei tätä kirjoittaessa ole ainakaan julkisesti tiedossa viitteitä.

Yhdysvaltojen kansainvälinen asema

Kansainvälinen politiikka ja siihen osallistuvien maiden sisäpolitiikka kietoutuvat tiiviisti toisiinsa. Robert Putnamin (1988, 434, 459–460) tunnetun vertauksen mukaan poliitikot pelaavat kansainvälisellä ja kansallisella pelikentällä yhtä aikaa kuin kahdella pelilaudalla tietoisina siitä, että siirto yhdellä laudalla vaikuttaa pelin asetelmiin myös toisella laudalla.

Trumpin vaalivilppikampanjalla ja republikaanipuolueen päätöksellä tukea tämän epädemokraattisia toimia on seurauksia paitsi Yhdysvalloissa myös kansainvälisesti. Vaalivilppikampanjan kärjistämä Yhdysvaltojen demokratian kriisi osuu erittäin huonoon aikaan niiden näkökulmasta, jotka kantavat huolta liberaalin kansainvälisen järjestyksen ja Yhdysvaltojen hegemonia-aseman tulevaisuudesta.

Yhdysvaltojen asema maailman johtavana supervaltana oli monin tavoin uhattuna jo ennen Trumpin presidenttikautta muun muassa Kiinan nousun, ei-valtiollisten toimijoiden kuten terroristijärjestöjen ja kansainvälisten suuryritysten merkityksen kasvun, Yhdysvaltojen ulkopoliittisten harha-askelten ja puoluepoliittisen kahtiajaon syvenemisen vuoksi (Sinkkonen 2020, 18–19). Trumpin kaudella tilanne kuitenkin kärjistyi huomattavasti.

Trump heikensi Yhdysvaltojen kansainvälistä asemaa kyseenalaistamalla maansa liittolaisuussuhteet, kansainvälisen kaupan, vahvan dollarin hyödyt ja kansainväliset sopimukset kuten Pariisin ilmasopimuksen. Entisestään tilannetta pahensi vuonna 2020 alkanut koronaviruspandemia. Muihin liberaaleihin demokratioihin verrattuna Trumpin Yhdysvallat epäonnistui pandemiapolitiikassaan ja kansalaistensa suojelemisessa tappavalta virukselta. (Norrlöf 2020.) Covid19-viruksen aiheuttamaan tautiin kuoli Trumpin presidenttikauden aikana 400 000 yhdysvaltalaista (Moser 2021). Sairaus- ja kuolemantapausten dramaattinen määrä ja pandemian aiheuttama talouskriisi horjuttivat Yhdysvaltojen kansainvälisen johtoaseman perustaa, vaikka maa onnistuikin säilyttämään merkittävän kansainvälisen roolinsa kansainvälisen talouden vakauttajana (Norrlöf 2020). Trumpin Yhdysvaltojen haluttomuus toimia kansainvälisen yhteisön johtotähtenä oli ilmeistä koko maailmaa koettelevan terveyskriisiin keskellä: Trump muun muassa päätti Yhdysvaltojen lähtevän maailman terveysjärjestö WHO:sta ja pysyvän covid19-rokotteiden maailmanlaajuista tasapuolisuutta edistämään perustetun COVAX-aloitteen ulkopuolella. Tämä murensi Yhdysvaltojen pehmeää valtaa. Trump teki myös suhteessa Euroopan maihin useita pandemiaan liittyviä ratkaisuja, jotka kiristivät entisestään Yhdysvaltojen ja Euroopan välejä, kuten sulki maansa rajat euroopalaisilta ilman ennakkovaroitusta liittolaismaille. (Sinkkonen 2020, 160–163.) Euroopan kansainvälisen neuvoston marras-joulukuussa 2020 teettämässä kyselyssä enemmistö keskeisten Euroopan maiden kansalaisista katsoi, että Yhdysvaltojen poliittinen järjestelmä on rikkinäinen, että Kiinasta tulee vuosikymmenen kuluessa Yhdysvaltoja vaikutusvaltaisempi ja

etteivät eurooppalaiset voi enää luottaa siihen, että Yhdysvallat puolustaisi Eurooppaa (Kras-
tev & Leonard 2021).

Presidentti Joe Biden on pyrkinyt aktiivisesti pyyhkimään pois Trumpin perinnön: lähentymään uudelleen perinteisten liittolaisten kanssa, korjaamaan kotimaansa demokratian, rakentamaan uudelleen muun maailman luottamuksen Yhdysvaltoja kohtaan, näyttämään esimerkkiä taistelussa ilmastonmuutosta vastaan ja palauttamaan Yhdysvaltojen aseman liberaalien demokratioiden johtotähtenä (Biden 2020). On vielä varhaista tehdä lopullisia johtopäätöksiä siitä, missä määrin hän tavoitteissaan onnistuu, mutta hänen kautensa ensimmäisten kahdeksan kuukauden valossa on silti mahdollista analysoida sitä, missä määrin hän on niiden aikana onnistunut viemään asioita toivomaansa suuntaan.

Yksi Yhdysvaltojen hegemonia-aseman kulmakivistä on talous, joka kärsi Trumpin kauden lopulla rajusti koronaviruspandemiasta (Sinkkonen 2020, 153). Bidenin kauden ensimmäisten puolen vuoden aikana Yhdysvaltojen talous toipui huomattavasti, mutta tätä kirjoittaessa on vielä mahdotonta ennustaa, missä määrin covid19-viruksen deltavariantin yleistyminen Yhdysvalloissa voi syöstä maan talouden uuteen ahdinkoon (Schwartz 2021). Samoin koronavirusen aiheuttamien sairaus- ja kuolemantapausten määrä laski Bidenin kauden ensimmäisten kuukausien aikana dramaattisesti rokotusten etenemisen myötä, mutta kesällä 2021 sairaustapausten määrä kääntyi deltavariantin vuoksi uudelleen nousuun, ja jää nähtäväksi, kuinka pahaksi tilanne vielä kehittyi (Centers for Disease Control and Prevention 2021). Bidenin tavoitteiden onnistumisen näkökulmasta voidaan kuitenkin todeta, että hän ei ole onnistunut epäpolitisoidaan koronaviruspandemiaan liittyviä kysymyksiä siinä määrin kuin olisi tarpeen pandemian nujertamiseksi: vaikka covid19-rokotteet kehitettiin republikaanipresidentti Trumpin kaudella, demokraattipuolueen kannattajat suhtautuvat niihin selvästi myönteisemmin kuin republikaanipuolueen kannattajat (Kates ym. 2021).

Keskeistä Yhdysvaltojen kansainvälisen johtoaseman kannalta on myös maan sotilas-
mahtiin perustuva rooli turvallisuuden tuottajana. Tältä osin maan maine kärsi syksyllä 2021 kolauksen, kun Trumpin alulle saattama mutta Bidenin loppuun viemä vetäytyminen Afganistanista johti Talebanin välittömään voittoon ja kaoottiseen evakuointiin. Vetäytymiseen liittyvät epäonnistumiset eivät kuitenkaan välttämättä vaurioita Yhdysvaltojen mainetta pysyvästi, mikäli Yhdysvallat onnistuu osoittamaan olevansa edelleen sitoutunut puolustamaan liittolaisiaan ja tukemaan järjestyksen säilymistä muualla maailmassa. (Newman 2021.) Merkittävämpi pitkäaikainen vaikutus saattaa olla sillä, että covid19-pandemia on osoittanut Yhdysvaltojen perinteisen, kovaan turvallisuuteen keskittyvän turvallisuuskäsityksen vajavaisuuden, kun koko maailma on nähnyt suurvallan olevan pandemia-asioissa muista riippuvainen, ennemminkin turvallisuuspalveluiden kuluttaja kuin tuottaja. (Reich & Dombrowski 2020). Toistaiseksi on vielä varhaista sanoa, muuttaako covid19-pandemia pysyvästi Yhdysvaltojen käsitystä pandemioihin ja muihin globaaleihin terveysuhkiin varautumisen merkityksestä osana kansallista turvallisuutta. Tätä kirjoittaessa kongressissa on esitelty puoluerajat ylittävä lakiesitys Yhdysvaltojen osallistumisesta kansainvälisiin toimiin pandemioihin varautumiseksi (United States Senate Committee on Foreign Relations 2021), mutta vaikka Biden on pyrkinyt edistämään pandemioihin varautumista, julkisuuteen vuodettujen tietojen mukaan

demokraattipuolue on aikeissa tinkiä tästä presidenttinsä tavoitteesta edistääkseen puolueelle tärkeämpiä asioita (Sullivan 2021).

Liittolaisuussuhteet olivat Trumpin presidenttikautta edeltäneessä maailmassa keskeinen osa Yhdysvaltojen maailmanmahtia, ja Biden on tehnyt parhaansa korjatakseen maansa välit liittolaistensa kanssa. Osin tämä on onnistunutkin: esimerkiksi Bidenin ja EU-maiden johtajien huippukokous kesällä 2021 auttoi unionia ja Yhdysvaltoja muovaamaan yhteistä näkemystä siitä, miten ne voisivat käyttää kansainvälistä kauppaa geopoliittisena työkaluna (Sandbu 2021). Trumpin kausi on kuitenkin jättänyt syvät haavat, ja liittolaismaissa ollaan tuskallisen tietoisia siitä, että seuraava tai sitä seuraava vallanvaihto Washingtonissa saattaa aloittaa Trumpin toisen kauden tai – mikä liittolaisten näkökulmasta vielä pahempaa – nostaa maan johtoon Trumpin jalanjäljissä astelevan mutta esikuvastaan olennaisilta osin eroavan poliitikon, joka olisi Trumpia strategisempi, suunnitelmallisempi, hallitumpi ja johdonmukaisempi. Bidenin suunnitelma palauttaa liittolaisten luottamus Yhdysvaltojen sanaan onkin hyvin vaikea toteuttaa, kun maan luotettavuus yhteistyökumppanina voi vaihdella dramaattisesti sen mukaan, kuka maata hallitsee.

Bidenin Yhdysvallat pyrkii aktiivisesti osoittamaan kansainvälistä johtajuutta muun muassa huippukokousten kautta. Huhtikuussa 2021 neljäkymmentä valtionjohtajaa tapasi virtuaalisesti Bidenin koolle kutsumassa ilmastohuippukokouksessa (United States Department of State 2021), ja joulukuulle 2021 hän on kutsumassa koolle demokratioiden huippukokouksen (White House 2021). Johtaminen on kuitenkin vaikeaa, mikäli asiat eivät ole kunnossa kotimaassa, ja Yhdysvaltojen oma autokratisaatiokehitys vaikeuttaa merkittävästi Bidenin pyrkimyksiä työntää Yhdysvallat etulinjaan taistelemaan muiden demokratioiden kanssa autokratiaa vastaan.

Tutkijat ovat keskenään erimielisiä siitä, onko Yhdysvallat jo menettänyt tai väistämättä menettämässä kansainvälisen asemansa ja valtansa. Vetäytyminen Afganistanista merkitsee terrorismin vastaisen sodan aikakauden loppua, ja se voidaan nähdä myös laajemmin kylmän sodan jälkeisen ajan päätepisteenä. Seuraava aikakausi hakee vielä muotoaan, mutta viimeistään Afganistanista vetäytymisen myötä on selvää, että Yhdysvallat on päättänyt keskittää huomionsa ja resurssinsa aiempaa painokkaammin suurvaltakamppailuun Kiinan kanssa. Moni uskoo johtoaseman siirtyvän ennen pitkää Yhdysvalloilta Kiinalle (esim. Layne 2018), mutta esimerkiksi Nicholas Kitchen ja Michael Cox (2019) korostavat Yhdysvaltojen valtaa ylläpitävien rakenteiden pysyvyyttä ja niiden horjuttamisen vaikeutta. Muun muassa kansainvälisen finanssijärjestelmän rakenteet suosivat Yhdysvaltoja moninaisin tavoin. Tällaisten rakenteiden muuttamiseen soveltuvat tilaisuudet ovat harvinaisia; viimeksi kansainvälistä järjestelmää hahmoteltiin uusiksi toisen maailmansodan jälkeen yli kahdeksankymmentä vuotta sitten (ma.). Covid19-pandemia saattaa kuitenkin osoittautua maailmansotien kaltaiseksi maailmanjärjestyksen mullistavaksi tapahtumaksi, jossa valtaa jakaantuu uudelleen esimerkiksi sen perusteella, miten hyvin eri maat onnistuvat rokotediplomatiassaan ja taloutensa kääntämisessä uuteen nousuun (Bhatti 2021). Toisaalta on myös mahdollista, etteivät pandemian vaikutukset olekaan erityisen mullistavia (Nye 2020). Maailmanjärjestyksen rakenteita pääsee muokkaamaan edukseen se, jolla on mullistuksen hetkellä eniten valtaa (Kitchen &

Cox 2019), ja on vielä täysin mahdollista, että pandemian päättyessä Yhdysvalloilla onkin kädessään parhaat kortit.

Kohti syvenevää autokratisaatiota

Donald Trump pyrki vuoden 2020 presidentinvaaleissa vilpillisin keinoin varmistamaan itselleen toisen kauden vallassa äänestäjien tahdosta riippumatta. Hänen hyökkäyksensä demokratiaa vastaan oli Yhdysvaltojen historiassa ennennäkemätön. Se oli myös kansainvälisesti tarkasteltuna jossain määrin ainutlaatuinen, vaikka Trumpin menetelmistä monet olivatkin jo käytössä eri puolilla maailmaa – olihan Trump ensimmäinen 2000-luvun istuva valtionpäämies, joka pyrki tällaisessa mittakaavassa sabotoimaan pitkäikäisen, vakiintuneen länsimaan demokratiaa.

Sillä kertaa Trumpin yritys epäonnistui. Yhdysvaltojen demokraattiset instituutiot osoittivat vahvuutensa ja kestivät Trumpin ja hänen puolueensa koettelun. Oikeuslaitos osoitti itsenäisyytensä, kun tuomari toisensa jälkeen aina Trumpin itsensä nimittämiä tuomareita myöten hylkäsi Trumpin leirin nostamat perusteettomat oikeusjutut. Vaalitoimitsijat jatkoivat äänten laskemista välittämättä Trumpin ja hänen tukijoittensa painostuksesta. Osavaltioiden poliitikot, kongressi ja varapresidentti kunnioittivat äänestäjien tahtoa ja vahvistivat vaalituloksen. Virkaanastujaispäivänä valta vaihtui verettömästi.

Vuoden 2021 aikana asiat ovat kuitenkin kehittyneet Yhdysvalloissa huolestuttavaan suuntaan. Republikaanipuolue käyttää ylintä lainsäädäntövaltaa lukuisissa osavaltioissa, ja monet näistä osavaltioista ovat säätäneet lakeja, joiden myötä Trumpin mallin mukaisella vaalivilpillä on tulevissa vaaleissa selvästi paremmat onnistumisen mahdollisuudet. Uusien lakien myötä joidenkin osavaltioiden poliitikot voivat myös aiempaa helpommin sivuuttaa äänestäjien tahdon kokonaan. Vaalien rehellisyyttä arvostavilla ihmisillä on uusien painostuslakien ja tappouhkausten vuoksi selvästi aiempaa suurempi kynnys hakeutua vaalien järjestämiseen liittyviin tehtäviin, kun taas Trumpin vaalivilppiväitteiden tukijat ovat sitäkin halukkaampia ottamaan vastuuta vaalien järjestämisestä. Demokraattipuolue on ollut voimaton estämään tätä demokratiaa uhkaavaa kehitystä.

Yhdysvaltojen autokratisaatio oli alkanut jo kauan ennen Trumpia, mutta Trump vei sen vielä aivan uudelle tasolle. Hälytyskelloja tilanteesta ovat syksyn 2021 aikana soittaneet muun muassa Brookings-instituutin vanhempi tutkija Robert Kagan (2021), arvostettu vaalilakiasiantuntija Rick Hasen (Stanton 2021) ja Trumpin Valkoisessa talossa Venäjä-neuvonantajana työskennellyt Fiona Hill (2021), joka näkee runsaasti yhtäläisyyksiä Trumpin ja Putinin sisäpolitiikassa.

Vaalivilppiväitteistä on tullut keskeinen osa republikaanien kannattajien identiteettiä. Miljoonat amerikkalaiset uskovat Trumpin kokeneen viime vaaleissa suurta vääryyttä, ja tämän vääryyden korjaaminen seuraavissa vaaleissa saattaa heidän silmissään oikeuttaa tietoiseen vilppiin tai väkivaltaan. On nähtävissä kehityskulku, jossa amerikkalaisten todellisuudet erkaantuvat toisistaan, keskusteluyhteys eri tavoin ajattelevien välillä katkeaa ja puoluepoliittinen kahtiajako syvenee pisteeseen, jossa toisen puolueen edustajaa tai kannattajaa ei kohta mielletä enää edes ihmiseksi. Samaan aikaan yhä useampi kansalainen menettää uskonsa

äänestämiseen vaikutuskeinona ja etsii vaihtoehtoisia tapoja korjata vääryyksiksi kokemiaan asioita, minkä vuoksi kotimaisen terrorismin uhka on huomattava. Tämä kaikki tekee Yhdysvaltojen liittovaltiosta epävakaa ja ennalta-arvaamattoman niin kotimaisessa kuin kansainvälisessäkin politiikassa.

Yhdysvalloissa välivaaleista puhutaan usein vertaiskuvallisesti kansanäänestyksenä istuvan presidentin ja valtaa pitävän puolueen suosiosta. Vuodesta 2022 puhuttaessa vertausta voidaan laajentaa ja nähdä välivaalit kansanäänestykseksi Yhdysvaltojen demokratian tulevaisuudesta. Republikaanipuolue on näkyvästi valinnut Trumpin luoman valheellisen todellisuuden ylläpitämisen, äänestämisen rajoittamisen ja vaalivilpin tien, ja marraskuussa 2022 nähdään, onko tällä vaikutusta äänestäjien valintoihin.

Presidentti Joe Bidenille demokratian puolustaminen on erittäin tärkeää, ja hän pyrkii muun muassa huippukokouksen kautta palauttamaan Yhdysvaltojen aseman demokratian lippulaivana. Samaan aikaan kuitenkin republikaanipuolue murentaa hänen kotimaassaan lainsäädännön keinoin demokratian perusteita, ja Bidenin ja hänen puolueensa mahdollisuudet suojella kotimaansa demokratiaa ovat rajalliset. Kansainvälisen politiikan kentällä hänen toimintaansa varjostaa paitsi huoli Yhdysvaltojen demokratian tilasta myös epävarmuus siitä, minkälaisen linjan Yhdysvallat ottaa kansainvälisessä politiikassa Bidenin valtakauden päättyessä.

Tätä kirjoittaessa on mahdotonta tietää, minkälaiseksi Yhdysvaltojen kansainvälinen asema Bidenin kauden kuluessa muodostuu ja miten paljon vaikutusta Trumpin vaalivilppikampanjalla ja sen jälkimainingeissa syntyneellä uudella republikaanipolitiikalla lopulta on. Selvältä vaikuttaa kuitenkin se, että republikaanipuolueen päätöksellä tukea Trumpia tämän epädemokraattisimmissakin toimissa on kauaskantoiset seuraukset paitsi Yhdysvaltojen sisäpolitiikalle myös maan kansainväliselle asemalle ja koko kansainväliselle maailmanjärjestykselle. Biden saattaa saada toisenkin kauden tai omasta puolueestaan tulevan seuraajan, mutta ennen pitkää Valkoisen talon valtiaaksi pääsee taas republikaani – joko nuhteettoman demokraattisin keinoin tai vaalivilpin avulla. Vaikka vaalivoitto saavutettaisiin rehellisesti, republikaanipuolueen nykyisen politiikan valossa oletettavaa on, että Yhdysvallat omaksuu tuolloin täysin erilaisen kansainvälisen roolin kuin nyt ja että kansainvälisen yhteisön suhtautuminen republikaanipresidentin Yhdysvaltoihin poikkeaa merkittävästi nykyisestä suhtautumisesta. Mikäli taas republikaanit saavuttavat voittonsa vaalivilpillä, se voi syöstä maan erittäin epävakaiseen tilaan ja horjuttaa sen asemaa kansainvälisessä politiikassa.

Yhdysvaltojen demokratian lähitulevaisuus näyttää synkältä, ja sen myötä on vielä aiempaakin enemmän syytä kantaa huolta myös demokratian tulevaisuudesta maailmanlaajuisesti.

Lähteet

Aaltola, Mika (2021): *Democratic vulnerability and autocratic meddling. The “Thucydidean brink” in regressive geopolitical competition*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

ABC News (2020): President Trump’s election night remarks, 4.11.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=YlmaKdbC6ZM>, 8.6.2021.

Associated Press (2020): Text of statement from President Donald Trump, 7.1.2021. <https://apnews.com/article/transcript-statement-donald-trump-c809d17b5cd34048e1a5e9bbb4b73cb7>, 11.6.2021.

- Balkin, Jack M. (2018): "Constitutional crisis and constitutional rot". Teoksessa: M. A. Graber, S. Levinson & M. Tushnet (toim.) *Constitutional democracy in a crisis?* New York: Oxford University Press, 13–28.
- Barnes, Robert & Elise Viebeck (2020): "Supreme Court denies Trump allies' bid to overturn Pennsylvania election results". *Washington Post*, 9.12.2020. https://www.washingtonpost.com/politics/courts_law/supreme-court-trump-pennsylvania-election-results/2020/12/08/4d39e16c-397d-11eb-98c4-25dc9f4987e8_story.html, 8.6.2021.
- Barry, Dan & Sheera Frenkel (2021): "Be there. Will be wild!": Trump all but circled the date". *New York Times*, 6.1.2021. <https://www.nytimes.com/2021/01/06/us/politics/capitol-mob-trump-supporters.html>, 11.6.2021.
- BBC (2020): "US election: Trump won't commit to peaceful transfer of power". *BBC*, 24.9.2020. <https://www.bbc.com/news/election-us-2020-54274115>, 14.12.2020.
- Benkler, Yochai, Robert Faris & Hal Roberts (2018): *Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics*. New York: Oxford University Press.
- Benkler, Yochai, Casey Tilton, Bruce Etling, Hal Roberts, Justin Clark, Robert Faris, Jonas Kaiser & Carolyn Schmitt (2020): "Mail-in voter fraud: Anatomy of a disinformation campaign". *Berkman Klein Center for Internet & Society Scholarly Articles*. <https://nrs.harvard.edu/URN-3:HUL.INSTREPOS:37365484>, 8.6.2021.
- Bermeo, Nancy (2016): "On democratic backsliding". *Journal of Democracy*, 27(1), 5–19.
- Bhatti, Nauman Ahmad (2021): "COVID-19 as an agent of change in world order". *Modern Diplomacy*, 13.4.2021. <https://moderndiplomacy.eu/2021/04/13/covid-19-as-an-agent-of-change-in-world-order/>, 11.8.2021.
- Biden, Joseph R. Jr (2020): "Why America must lead again. Rescuing U.S. foreign policy after Trump". *Foreign Affairs*, March/April 2020. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-01-23/why-america-must-lead-again>, 9.8.2021.
- Bishop, Sylvia & Anke Hoefle (2016): "Free and fair elections: A new database". *Journal of Peace Research*, 53(4), 608–616.
- Bolton, John (2020): *The room where it happened: A White House memoir*. New York: Simon & Schuster.
- Brennan Center for Justice (2021): Voting laws roundup: May 2021, 28.5.2021. <https://www.brennancenter.org/our-work/research-reports/voting-laws-roundup-may-2021>, 15.6.2021.
- Calingaert, Daniel (2006): "Election rigging and how to fight It". *Journal of Democracy*, 17(3), 138–151.
- Cassani, Andrea & Luca Tomini (2019): *Autocratization in post-cold war political regimes*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Centers for Disease Control and Prevention (2021): "Interpretive summary for August 6, 2021. We were on a break!". Centers for Disease Control and Prevention 6.8.2021. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/covid-data/covidview/index.html>, 9.8.2021.
- Cheeseman, Nic & Brian Klaas (2018): *How to rig an election*. New Haven: Yale University Press.
- CNN (2021): Raportti mielipidemittauksen tuloksista, 12.9.2021. <http://cdn.cnn.com/cnn/2021/images/09/12/rel5c-.partisanship.pdf>, 14.9.2021.
- C-Span (2020): Trump campaign news conference on legal challenges, 19.11.2020. <https://www.c-span.org/video/?478246-1/trump-campaign-alleges-voter-fraud-states-plans-lawsuits>, 8.6.2021.
- Cummings, William, Joey Garrison & Jim Sergent (2021): "By the numbers: President Donald Trump's failed efforts to overturn the election". *USA Today*, 6.1.2021. <https://eu.usatoday.com/in-depth/news/politics/elections/2021/01/06/trumps-failed-efforts-overturn-election-numbers/4130307001/>, 8.6.2021.
- Dahl, Robert A. (1971): *Polyarchy: Participation and opposition*. New Haven: Yale University Press.
- Department of Homeland Security (2021a): National terrorism advisory system bulletin, 27.1.2021. <https://www.dhs.gov/ntas/advisory/national-terrorism-advisory-system-bulletin-january-27-2021>, 14.6.2021.

- Department of Homeland Security (2021b): National terrorism advisory system bulletin, 14.5.2021. <https://www.dhs.gov/ntas/advisory/national-terrorism-advisory-system-bulletin-may-14-2021>, 14.6.2021.
- Detroit News* (2021): "Watch: Ron Weiser calls Mich. leaders 'three witches' quips about assassination of colleagues", 26.3.2021. <https://eu.detroitnews.com/story/news/politics/2021/03/26/ron-weiser-calls-michigan-leaders-three-witches-quip-assassination-colleagues/7014136002/>, 28.9.2021.
- Economist Intelligence Unit (2016): "Democracy index 2016. Revenge of the deplorables". 31.3.2017. <https://eiuperspectives.economist.com/economic-development/revenge-deplorables>, 31.3.2017.
- Elkins, Zachary (2018): "Is the sky falling? Constitutional crises in historical perspective". Teoksessa: M. A. Graber, S. Levinson & M Tushnet (toim.) *Constitutional democracy in a crisis?* New York: Oxford University Press, 49–65.
- Epperly, Brad, Christopher Witko, Ryan Strickler & Paul White (2020): "Rule by violence, rule by law: Lynching, Jim Crow, and the continuing evolution of voter suppression". *U.S. Perspectives on Politics*, 18(3), 756–769.
- Finnegan, Michael (2020): "Biden gains ground in Pennsylvania as Trump tries to stop the ballot count". *Los Angeles Times*, 4.11.2020. <https://www.latimes.com/politics/story/2020-11-04/pennsylvania-presidential-election-trump-biden-mail-ballots>, 6.8.2021.
- Foa, Roberto Stefan & Yascha Mounk (2016): "The danger of deconsolidation: The democratic disconnect". *Journal of Democracy*, 27(3), 5–17.
- Foa, Roberto Stefan & Yascha Mounk (2017): "The signs of deconsolidation". *Journal of Democracy*, 28(1), 5–15.
- Foran, Claire (2021): "Cheney ousted from leadership post". *CNN*, 13.5.2021. <https://edition.cnn.com/2021/05/12/politics/liz-cheney-ousted-house-republicans-impeachment-vote/index.html>, 14.6.2021.
- Gardner, Amy (2020): "I just want to find 11,780 votes': In extraordinary hour-long call, Trump pressures Georgia secretary of state to recalculate the vote in his favor". *Washington Post*, 4.1.2021. https://www.washingtonpost.com/politics/trump-raffensperger-call-georgia-vote/2021/01/03/d45acb92-4dc4-11eb-bda4-615aaefd0555_story.html, 11.6.2021.
- Gardner, Amy (2021): "In ramp-up to 2022 midterms, Republican candidates center pitches on Trump's false election claims". *Washington Post*, 5.7.2021. https://www.washingtonpost.com/politics/republican-trump-2022-midterms-election-falsehoods/2021/07/04/3a43438c-d36f-11eb-ae54-515e2f63d37d_story.html, 20.8.2021.
- Ginsberg, Benjamin L. (2020): "My party is destroying itself on the altar of Trump". *Washington Post*, 1.11.2020. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2020/11/01/ben-ginsberg-voter-suppression-republicans/>, 8.6.2021.
- Ginsburg, Tom & Aziz Z. Huq (2018): "Defining and tracking the trajectory of liberal constitutional democracy". Teoksessa: M. A. Graber, S. Levinson & M. Tushnet (toim.) *Constitutional democracy in crisis?* New York: Oxford University Press, 29–48.
- Graber, Mark A., Sanford Levinson & Mark Tushnet (2018): "Introduction". Teoksessa: M. A. Graber, S. Levinson & M. Tushnet (toim.) *Constitutional democracy in crisis?* New York: Oxford University Press, 1–9.
- Greenwood, Max (2021): "Trump digs in on attacks against Republican leaders". *The Hill*, 13.4.2021. <https://thehill.com/homenews/campaign/547821-trump-digs-in-on-attacks-against-republican-leaders>, 14.6.2021.
- Gresko, Jessica (2021): "Supreme Court rejects Trump election challenge cases". *Associated Press*, 22.2.2021. <https://apnews.com/article/joe-biden-donald-trump-pennsylvania-elections-us-supreme-court-5cc6ae8c328c7bb1d423244b979bcec>, 11.6.2021.
- Hare, Christopher & Keith T. Poole (2014): "The polarization of contemporary American politics". *Polity*, 46(3), 411–429.
- Hasen, Richard L. (2020): *Election meltdown. Dirty tricks, distrust and the threat to American democracy*. New Haven: Yale University Press.

- Hill, Fiona (2021): "The Kremlin's strange victory". *Foreign Affairs*, November/December 2021. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2021-09-27/kremlins-strange-victory>, 4.10.2021.
- History.com (2020): "2019 December 18 President Donald Trump impeached". History.com, 5.2.2020. <https://www.history.com/this-day-in-history/president-trump-impeached-house-of-representatives>, 11.6.2021.
- Hyde, Susan D. & Nikolay Marinov (2012): "Which elections can be lost?". *Political Analysis*, 20(2), 191–210.
- Ingersoll, Geoffrey (2014): "31 phrases that only people in the military will understand". *Business Insider*, 2.1.2014. <https://www.businessinsider.com/military-phrases-2013-12>, 11.6.2021.
- Ipsos (2021): "Over half of Republicans believe Donald Trump is the actual President of the United States". 21.5.2021. https://www.ipsos.com/en-us/news_and_polls/over-half-republicans-believe-donald-trump-actual-president-united-states, 11.6.2021.
- Itkowitz, Colby (2021): "Normal tourist visit': Republicans recast deadly Jan. 6 attack by pro-Trump mob". *Washington Post*, 12.5.2021. https://www.washingtonpost.com/politics/trump-riot-capitol-republicans/2021/05/12/dcc03342-b351-11eb-a980-a60af976ed44_story.html, 28.9.2021.
- Kagan, Robert (2021): "Opinion: Our constitutional crisis is already here". *Washington Post*, 23.9.2021. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2021/09/23/robert-kagan-constitutional-crisis/>, 28.9.2021.
- Kates, Jennifer, Jennifer Tolbert & Kendal Orgera (2021): "The red/blue divide in COVID-19 vaccination rates is growing". Kaiser Family Foundation 8.7.2021. <https://www.kff.org/policy-watch/the-red-blue-divide-in-covid-19-vaccination-rates-is-growing/>, 9.8.2021.
- Kitchen, Nicholas & Michael Cox (2019): "Power, structural power, and American decline". *Cambridge Review of International Affairs*, 32(6), 734–752.
- Krastev, Ivan & Mark Leonard (2021): "The crisis of American power: How Europeans see Biden's America". European Council on Foreign Relations 19.1.2021. <https://ecfr.eu/publication/the-crisis-of-american-power-how-europeans-see-bidens-america/>, 6.8.2021.
- Lardieri, Alexa (2021): "Trump says he will not attend Biden's inauguration". *U.S. News*, 8.1.2021. <https://www.usnews.com/news/politics/articles/2021-01-08/trump-says-he-will-not-attend-bidens-inauguration>, 11.6.2021.
- Layne, Christopher (2018): "The US–Chinese power shift and the end of the Pax Americana". *International Affairs*, 94(1), 89–111.
- Lehoucq, Fabrice (2003): "Electoral fraud: Causes, types, and consequences". *Annual Review of Political Science*, 18(6), 233–256.
- Levitsky, Steven & Lucan A. Way (2002): "The rise of competitive authoritarianism". *Journal of Democracy*, 13(2), 51–65.
- Lucas, Ryan (2020): "Giuliani distances himself from Ukrainian sanctioned by U.S. as Russian agent". *NPR*, 11.9.2020. <https://www.npr.org/2020/09/11/911957914/giuliani-distances-himself-from-ukrainian-sanctioned-by-u-s-as-russian-agent>, 11.6.2021.
- Lührmann, Anna & Staffan I. Lindberg (2019): "A third wave of autocratization is here: what is new about it?". *Democratization*, 26(7), 1095–1113.
- Maerz, Seraphine F., Anna Lührmann, Sebastian Hellmeier, Sandra Grahn & Staffan I. Lindberg (2020): "State of the world 2019: Autocratization surges – resistance grows". *Democratization*, 27(6): 909–927.
- Mansky, Jackie (2018): "The age-old problem of 'fake news'". *Smithsonian Magazine*, 7.5.2018. <https://www.smithsonianmag.com/history/age-old-problem-fake-news-180968945/>, 8.6.2021.
- Mathesian, Charlie & Mackenzie Mays (2021): "What Trump stole from the California recall". *Politico*, 14.9.2021. <https://www.politico.com/newsletters/politico-nightly/2021/09/14/what-trump-stole-from-the-california-recall-494319>, 15.9.2021.
- Mechkova, Valeriya, Anna Lührmann & Staffan I. Lindberg (2017): "How much democratic backsliding?". *Journal of Democracy*, 28(4), 162–169.

- Metz, Sam (2021): "Laxalt hints at legal fights ahead of 2022 US Senate race". *AP*, 7.9.2021. <https://apnews.com/article/donald-trump-lawsuits-nevada-senate-elections-election-2020-16f33db6728fe0f182c016ac0621cccc>, 15.9.2021.
- Morgan, David (2021): "U.S. House punishes Republican congresswoman over incendiary remarks". *Reuters*, 4.2.2021. <https://www.reuters.com/article/us-usa-congress-republicans-idUSKBN2A42IF>, 23.8.2021.
- Moser, Whet (2021): "A tragic beginning to a presidency". *The Atlantic*, 20.1.2021. <https://www.theatlantic.com/health/archive/2021/01/pandemic-now-bidens-hands/617743/>, 6.8.2021.
- Mouk, Yasha (2020): "The end of history revisited". *Journal of Democracy*, 31(1), 22–35.
- Nagourney, Adam (2020): "Watch 4 key moments from Trump at the first 2020 debate". *New York Times*, 30.9.2020. <https://www.nytimes.com/2020/09/30/us/politics/trump-debate-video.html>, 11.6.2021.
- Nakashima, Ellen & Nick Miroff (2020): "Trump fires top DHS official who refuted his claims that the election was rigged". *Washington Post*, 18.11.2020. https://www.washingtonpost.com/national-security/trump-fires-dhs-election-official/2020/11/17/97d3fa5c-251c-11eb-952e-0c475972cfc0_story.html, 11.6.2021.
- Naylor, Brian (2020): "President-elect Biden to begin formal transition process after agency OK". *NPR*, 23.11.2020. <https://www.npr.org/sections/biden-transition-updates/2020/11/23/937956178/trump-administration-to-begin-biden-transition-protocols>, 11.6.2021.
- Newman, Caroline (2021): "Q&A: Long-term foreign policy effects of a chaotic withdrawal from Afghanistan". *UVA Today*, 30.8.2021. <https://news.virginia.edu/content/qa-long-term-foreign-policy-effects-chaotic-withdrawal-afghanistan>, 14.9.2021.
- Nobles, Ryan, Ted Barrett, Manu Raju & Alex Rogers (2021): "Senate Republicans block January 6 commission". *CNN*, 28.5.2021. <https://edition.cnn.com/2021/05/28/politics/january-6-commission-vote-senate/index.html>, 20.8.2021.
- Norris, Pippa (2017): *Why American elections are flawed (and how to fix them)*. Ithaca: Cornell University Press.
- Norris, Pippa (2020a): *Electoral integrity in the 2020 U.S. elections (PEI-US-2020)*. Cambridge: Electoral Integrity Project.
- Norris, Pippa (2020b): "Can our democracy survive if the GOP doubts Biden's legitimacy?". *Washington Post*, 13.12.2020.
- Norrlöf, Carla (2020): "Is COVID-19 the end of US hegemony? Public bads, leadership failures and monetary hegemony". *International Affairs*, 96(5), 1281–1303.
- Nye, Joseph S. Jr. (2020): "COVID-19 might not change the world". *Foreign Policy*, 9.10.2020. <https://foreignpolicy.com/2020/10/09/covid-19-might-not-change-the-world/>, 11.8.2021.
- Pew Research Center (2014): *Political polarization in the American public. How increasing ideological uniformity and partisan antipathy affect politics, compromise and everyday life*. Pew Research Center, 12.6.2014. <https://www.pewresearch.org/politics/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>, 15.9.2021.
- Pew Research Center (2016): *Partisanship and political animosity in 2016. Highly negative views of the opposing party – and its members*. Pew Research Center, 22.6.2016. <https://www.pewresearch.org/politics/2016/06/22/partisanship-and-political-animosity-in-2016/>, 15.9.2021.
- Pew Research Center (2017): *Public trust in government remains near historic lows as partisan attitudes shift*. Pew Research Center, 3.5.2017. <https://www.pewresearch.org/politics/2017/05/03/public-trust-in-government-remains-near-historic-lows-as-partisan-attitudes-shift/>, 16.6.2021.
- Pew Research Center (2019): *Partisan antipathy: More intense, more personal. Majority of Republicans say Democrats are 'more unpatriotic' than other Americans*. Pew Research Center, 10.10.2019. <https://www.pewresearch.org/politics/2019/10/10/partisan-antipathy-more-intense-more-personal/>, 15.9.2019.
- Pew Research Center (2021): *Biden begins presidency with positive ratings; Trump departs with lowest-ever job mark*. Pew Research Center, 15.1.2021. <https://www.pewresearch.org/politics/2021/01/15/biden-begins-presidency-with-positive-ratings-trump-departs-with-lowest-ever-job-mark/>, 8.6.2021.
- Poole, Keith T. (2008): "The roots of the polarization of modern U.S. politics". *SSRN Electronic Journal*, 28(2).

- Przeworski, Adam (1991): *Democracy and the market: Political and economic reforms in Eastern Europe and Latin America*. New York: Cambridge University Press.
- Pursiainen, Christer & Tuomas Forsberg (2015): *Ulkopolitiikkaa norsunluutornista*. Tampere: Chan Puma House.
- Putnam, Robert D. (1988): "Diplomacy and domestic politics: the logic of two-level games". *International Organization*, 42(3), 427–460.
- Reich, Simon & Peter Dombrowski (2020): "The consequence of COVID-19: how the United States moved from security provider to security consumer". *International Affairs*, 96(5), 1253–1279.
- Reinhart, R.J. (2020): "Faith in elections in relatively short supply in U.S.". *Gallup*, 13.2.2020. <https://news.gallup.com/poll/285608/faith-elections-relatively-short-supply.aspx>, 4.10.2021.
- Reuter, Ora John & David Szakonyi (2020): "Electoral manipulation and regime support: Survey evidence from Russia". *World Politics*, 73(2), 275–314.
- Saeed Ahmad, Mudasar Mustafa, Ahsan Ullah, Muhammad Shoaib, Muhammad Mushtaq & Wasif Ali (2017): "Role of types of electoral rigging, socio-economic status, politics and voting behavior in the formation of attitudes toward electoral integrity". *Transforming Government: People, Process and Policy*, 11(2), 195–212.
- Sandhu, Martin (2021): "Trade harmony is music to the ears of the liberal world order". *Financial Times*, 20.6.2021. <https://www.ft.com/content/3d3894f3-96b7-4a45-ad06-c53f4f0eabc1>, 10.8.2021.
- Schedler, Andreas (2002): "Elections without democracy: The menu of manipulation". *Journal of Democracy*, 13(2), 36–50.
- Schedler, Andreas (2006): *Electoral authoritarianism. The dynamics of unfree competition*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Schmidt, Michael (2021): "Trump says Pence can overturn his loss in congress. That's not how it works". *New York Times*, 5.1.2021. <https://www.nytimes.com/2021/01/05/us/politics/pence-trump-election.html>, 11.6.2021.
- Schmidt, Michael & Luke Broadwater (2021): "Officers' injuries, including concussions, show scope of violence at capitol riot". *New York Times*, 11.2.2021. <https://www.nytimes.com/2021/02/11/us/politics/capitol-riot-police-officer-injuries.html>, 11.6.2021.
- Schuler, Paul, Dimitar Gueorguiev & Francisco Cantu (2013): "Risk and reward: The differential impact of authoritarian elections on regime decay and breakdown". *SSRN Electronic Journal*. DOI:10.2139/ssrn.1718056.
- Schwartz, Nelson D. (2021): "Jobs surge in July offers fresh sign of economic recovery". *New York Times*, 6.8.2021. <https://www.nytimes.com/2021/08/06/business/economy/july-2021-jobs-report.html>, 9.8.2021.
- Senate Committee on the Judiciary (2021): Subverting justice. How the former president and his allies pressured DOJ to overturn the election. <https://www.judiciary.senate.gov/imo/media/doc/Interim%20Staff%20Report%20FINAL.pdf>, 8.10.2021.
- Shear, Michael D., Hailey Fuchs & Kenneth P. Vogel (2020): "Mail delays fuel concern Trump Is undercutting postal system ahead of voting". *New York Times*, 31.7.2020. <https://www.nytimes.com/2020/07/31/us/politics/trump-usps-mail-delays.html>, 11.6.2021.
- Simpser, Alberto (2013): *Why governments and parties manipulate elections: Theory, practice, and implications*. New York: Cambridge University Press
- Sinkkonen, Elina (2021): "Dynamic dictators: improving the research agenda on autocratization and authoritarian resilience". *Democratization*, 28(6). DOI:10.1080/13510347.2021.1903881.
- Sinkkonen, Ville (2020): *Failing hegemony? Four essays on the global engagement of the United States of America in the 21st century*. Turun yliopiston julkaisu. Sarja B osa 527. Turku: Painosalama.
- So, Linda (2021): "Trump-inspired death threats are terrorizing election workers". *Reuters*, 11.6.2021. <https://www.reuters.com/investigates/special-report/usa-trump-georgia-threats/>, 28.9.2021.

- Stanton, Zack (2021): "What if 2020 was just a rehearsal?". *Politico Magazine*, 26.9.2021. <https://www.politico.com/news/magazine/2021/09/26/trump-politics-american-democracy-threat-2021-2022-analysis-514180>, 4.10.2021.
- States United Democracy Center, Protect Democracy & Law Forward (2021a): A democracy crisis in the making. How state legislatures are politicizing, criminalizing and interfering with election administration, 22.4.2021. <https://s3.documentcloud.org/documents/20688594/democracy-crisis-report-april-21.pdf>, 21.6.2021.
- States United Democracy Center, Protect Democracy & Law Forward (2021b): democracy crisis report update: New trends show the warning signs have intensified in the last two months, 10.6.2021. https://statesuniteddemocracy.org/wp-content/uploads/2021/06/Democracy-Crisis-Part-II_June-10_Final_v7.pdf, 21.6.2021.
- Stevenson, Peter W. (2021a): "Here's what H.R. 1, the House-passed voting rights bill, would do". *Washington Post*, 2.6.2021. <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/03/05/hr1-bill-what-is-it/>, 21.6.2021.
- Stevenson, Peter W. (2021b): "The state of play on voting rights in Congress". *Washington Post*, 19.6.2021. <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/06/19/likely-failure-voting-rights-bills-shows-how-thin-democrats-senate-majority-really-is/>, 21.6.2021.
- Sullivan, Peter (2021): "Democrats consider scaling back new funds to fight next pandemic". *The Hill*, 29.7.2021. <https://thehill.com/policy/healthcare/565373-democrats-consider-scaling-back-new-funds-to-fight-next-pandemic?rl=1>, 10.8.2021.
- Svolik, Milan W. (2019): "Polarization versus democracy". *Journal of Democracy*, 30(3), 20–32.
- Trump, Donald (2020): Tviitti. <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1329459995893764102>, 14.12.2020.
- United States 117th Congress (2021): H.R.3233 - National Commission to investigate the January 6 attack on the United States capitol complex act. <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/3233/text>, 20.8.2021
- United States Department of State (2021): Leaders summit on climate. <https://www.state.gov/leaders-summit-on-climate/>, 10.8.2021
- United States Senate Committee on Foreign Relations (2021): Risch, Menendez introduce comprehensive global health legislation to respond to COVID-19 and better prepare for future pandemics, 28.6.2021. <https://www.foreign.senate.gov/press/ranking/release/risch-menendez-introduce-comprehensive-global-health-legislation-to-respond-to-covid-19-and-better-prepare-for-future-pandemics->, 10.8.2021
- Wang, Amy B. (2021): "Lawmakers denounce GOP rep. Brooks for appearing sympathetic to Capitol bomb threat suspect". *Washington Post*, 20.8.2021. <https://www.washingtonpost.com/politics/2021/08/19/lawmakers-denounce-gop-rep-brooks-appearing-sympathetic-capitol-bomb-threat-suspect/>, 20.8.2021.
- Washington Post* (2020): "The fact checker's ongoing database of the false or misleading claims made by President Trump since assuming office". 20.1.2021. <https://www.washingtonpost.com/graphics/politics/trump-claims-database/>, 8.6.2021
- White House (2019): Memorandum of telephone conversation, 24.9.2019. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2019/09/Unclassified09.2019.pdf>, 14.12.2020.
- White House (2021): President Biden to convene leaders' summit for democracy, 11.8.2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/08/11/president-biden-to-convene-leaders-summit-for-democracy/>, 13.8.2021.